Siber Aylakl?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Siber Aylakl?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30164

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Siber Aylakl?k Ölçe?i, 2016 y?l?nda Akbulut, Dursun, Dönmez ve ?ahin taraf?ndan özellikle e?itim ortamlar?nda gözlemlenen siber aylakl?k davran??lar?n? ölçmek amac?yla geli?tirilmi? öz-bildirim tipi bir psikometrik araçt?r. Ölçek, ö?rencilerin ö?renim faaliyetleri s?ras?nda interneti ders d??? amaçlarla kullanma s?kl???n? ve türünü de?erlendirmeyi hedefler. Geli?tirme süreci, siber aylakl???n e?itim kurumlar?ndaki yayg?nla?an etkilerini akademik olarak incelemek ve bu davran??lar? geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçebilecek bir araç ihtiyac?na yan?t vermek üzere tasarlanm??t?r. Bu ölçek, siber aylakl??? iki ana boyut alt?nda inceleyerek, bu davran???n do?as?na dair derinlemesine bir anlay?? sunmaktad?r.

Ölçe?in geli?tirilmesi, psikometrik aç?dan titiz bir süreç izlemi? olup, hem ke?fedici hem de do?rulay?c? faktör analizi teknikleri kullan?larak yap? geçerli?i test edilmi?tir. Bu sayede, e?itim ba?lam?nda siber aylakl???n çok boyutlu yap?s?n?n güçlü bir ?ekilde desteklendi?i gösterilmi?tir. Ölçek, özellikle üniversite ö?rencileri gibi yo?un internet eri?imi olan popülasyonlarda kullan?ma uygundur ve siber aylakl???n akademik ba?ar?, motivasyon ve zaman yönetimi üzerindeki etkilerini ara?t?ran çal??malar için temel bir ölçüm arac? sa?lamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Siber Aylakl?k, Siber Aylakl?k Ölçe?i, E?itim Ortamlar?, ?nternet Kullan?m?, Örgütsel Sapma, Ölçek Geli?tirme, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Yavuz Akbulut, Övgü Öztürk Dursun, Ozan Dönmez, Yasemin Leyla ?ahin

Amaç

Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin, özellikle de ö?rencilerin, kendilerine tahsis edilen e?itim veya çal??ma zamanlar?nda interneti ki?isel, ders d??? amaçlar için kullanma e?ilimlerini ve s?kl?klar?n? ölçmektir. Bu ölçek, siber aylakl?k davran???n?n yo?unlu?unu ve türünü (ciddi veya hafif) ay?rt etmeyi amaçlayarak, bu davran???n alt?nda yatan nedenleri ve sonuçlar?n? inceleyen ara?t?rmac?lara standart bir ölçüm arac? sunar.

Ölçek, e?itim bilimleri ve örgütsel psikoloji alanlar?nda, siber aylakl???n akademik performans, kurumsal verimlilik ve zaman yönetimi becerileri ile ili?kisini belirlemeye yönelik hipotezlerin test edilmesinde kritik bir rol oynamaktad?r. Ayr?ca, siber aylakl??? azaltmaya yönelik e?itim programlar?n?n ve müdahalelerin etkinli?ini de?erlendirmede de kullan?labilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Siber Aylakl?k Ölçe?i, siber aylakl?k kavram?n? iki temel alt boyut veya yap? etraf?nda ölçmektedir. Bu iki boyut, siber aylakl?k davran??lar?n?n ciddiyetine göre ayr?lmaktad?r: Hafif Siber Aylakl?k (Minor Cyberloafing) ve Ciddi Siber Aylakl?k (Serious Cyberloafing). Bu ayr?m, davran???n potansiyel zarar?na ve kurumsal kaynaklar? ne ölçüde tüketti?ine dayanmaktad?r.

Ölçek geli?tirme çal??mas?nda, Hafif Siber Aylakl?k boyutu genellikle haber okuma, hava durumu kontrol etme, basit e-posta yaz??malar? veya ki?isel sosyal medya hesaplar?n? h?zl?ca kontrol etme gibi nispeten masum ve k?sa süreli aktiviteleri içerir. Ciddi Siber Aylakl?k boyutu ise, yasa d??? içerik indirme, çevrimiçi kumar oynama, yasa d??? yay?n izleme veya uzun süreli ki?isel i?lerle me?gul olma gibi daha fazla zaman ve kaynak tüketen, potansiyel olarak etik veya yasal sorunlara yol açabilecek davran??lar? kapsamaktad?r. Bu ikili yap?, ara?t?rmac?lar?n siber aylakl???n farkl? düzeylerdeki etkilerini ayr? ayr? incelemesine olanak tan?r.

Geçerlik

Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin geçerlik çal??malar?, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ölçtü?ünü kan?tlamak için kapsaml? bir ?ekilde yürütülmü?tür. Yap? geçerli?i, öncelikle ke?fedici faktör analizi (KFA) ve ard?ndan do?rulay?c? faktör analizi (DFA) kullan?larak incelenmi?tir.

Yap? Geçerli?i: DFA sonuçlar?, iki faktörlü modelin (Hafif ve Ciddi Siber Aylakl?k) veriyle uyumunun mükemmel veya çok iyi oldu?unu göstermi?tir (örn., RMSEA, CFI, TLI gibi uyum indeksleri kabul edilebilir de?erler sunmu?tur). Bu, ölçe?in teorik olarak öngörülen iki boyutlu yap?y? psikometrik olarak destekledi?i anlam?na gelmektedir.
Kapsam Geçerli?i (?çerik Geçerli?i): Ölçek maddeleri, siber aylakl?k literatürüne dayanarak olu?turulmu? ve uzman görü?leri al?narak kavramsal kapsam?n tamam? temsil edilmeye çal???lm??t?r.
Kriter Geçerli?i: Ölçek puanlar?n?n, siber aylakl?kla teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er de?i?kenlerle (örn., akademik erteleme, öz-düzenleme becerileri, akademik ba?ar?) anlaml? korelasyonlar gösterdi?i tespit edilmi?tir. Bu bulgular, ölçe?in d?? geçerli?ini desteklemektedir.

Güvenirlik

Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin güvenirlik analizleri, ölçe?in farkl? zamanlarda veya farkl? madde setleri arac?l???yla tutarl? sonuçlar verdi?ini göstermi?tir.

?ç Tutarl?l?k Güvenirli?i: Ölçe?in iç tutarl?l???, Cronbach Alfa katsay?s? ile de?erlendirilmi?tir. Geli?tirme çal??mas?nda, hem toplam ölçek puan? hem de iki alt boyut için (Hafif Siber Aylakl?k ve Ciddi Siber Aylakl?k) Cronbach Alfa de?erlerinin yüksek oldu?u rapor edilmi?tir (genellikle .80 ile .90 aras?nda de?i?en de?erler). Bu yüksek katsay?lar, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl?

ARABPSYCHOLOGY.COM

bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.
Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? ölçmek için test-tekrar test uygulamalar? yap?lm?? ve iki uygulama aras?ndaki korelasyon katsay?s?n?n yeterli düzeyde oldu?u belirlenmi?tir. Bu, ölçek puanlar?n?n zaman içinde stabil kald???n? göstermektedir.

Genel olarak, elde edilen güvenirlik katsay?lar?, Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin psikometrik standartlara uygun, yüksek düzeyde güvenilir bir ölçüm arac? oldu?unu do?rulamaktad?r.

Faktör Analizi

Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin faktör yap?s?n?n belirlenmesi, Akbulut ve arkada?lar? taraf?ndan yürütülen kapsaml? bir süreçtir. ?lk a?amada, ölçe?in maddelerinin temel yap?s?n? ortaya ç?karmak amac?yla Ke?fedici Faktör Analizi (KFA) uygulanm??t?r. KFA sonuçlar?, siber aylakl?k davran??lar?n?n iki farkl? boyutta topland???n? net bir ?ekilde göstermi?tir: Hafif ve Ciddi.

?kinci a?amada, farkl? bir örneklem üzerinde Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gerçekle?tirilmi?tir. DFA, iki faktörlü yap?n?n model uyum indeksleri (örne?in, Ki-kare/serbestlik derecesi oran?, CFI, TLI, RMSEA) aç?s?ndan yüksek uyum gösterdi?ini kan?tlam??t?r. Bu analizler, Hafif Siber Aylakl?k boyutunun genellikle ?l?ml? davran??lar?, Ciddi Siber Aylakl?k boyutunun ise daha problematik ve ciddi sapma davran??lar?n? temsil etti?ini istatistiksel olarak desteklemi?tir. Bu güçlü faktör yap?s?, ölçe?in yap?sal geçerli?ini sa?lamla?t?rm??t?r.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Öz-Bildirim Ölçe?i)

Format: Genellikle 5'li Likert tipi derecelendirme (Örn: Hiçbir Zaman'dan Her Zaman'a).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: E?itim ortamlar?ndaki bireyler, özellikle üniversite ö?rencileri.

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi sonu ve yeti?kinlik ba?lang?c? (18-30 ya? aral??? yayg?n olarak kullan?lm??t?r).

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, internete eri?imi olan ve çal??ma/e?itim amaçl? bilgisayar kullanan tüm ö?rencilere uygulanabilir. Geli?tirme çal??mas?, Türkiye'deki üniversite ö?rencileri üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Kat?l?mc?lar, interneti e?itim amaçl? kullan?rken ne s?kl?kla ders d??? aktivitelerle me?gul olduklar?n? gösteren maddeleri, belirlenen Likert skalas?na göre i?aretlerler. Puanlama, alt boyutlar ve toplam puan üzerinden yap?lmakta olup, yüksek puanlar yüksek siber

ARABPSYCHOLOGY.COM

aylakl?k düzeyini göstermektedir.

Ölçe?in orijinal döküman? (DOC format?nda) a?a??daki adresten indirilebilir: siber-aylaklik-olcegi-toad.doc

Anahtar Kelimeler

Psikolojik Ölçek, Üniversite Ö?rencileri, ?nternet Ba??ml?l???, Akademik Performans, Siber Aylakl?k, Öz-Bildirim.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut de?il (Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.)

Kurumsal E-posta Adresleri: Sorumlu yazar için: yavuzakbulut@anadolu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Anadolu Üniversitesi, E?itim Fakültesi, E?itim Bilimleri Bölümü, Eski?ehir, Türkiye.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Kullan?m Ücreti: Ölçek, akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için genellikle yazarlar?n izniyle ücretsiz olarak eri?ilebilir durumdad?r. Ticari amaçl? kullan?mlar için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Test Y?l?: Ölçe?in geli?tirme çal??mas?n?n yay?nland??? y?l 2016'd?r.

Kaynaklar

Akbulut, Y., Dursun, Ö.Ö., Dönmez, O., & ?ahin, Y.L. (2016). In search of a measure to investigate cyberloafing in educational settings. *Computers in Human Behavior, 55*, 616-625.

Siber Aylakl?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Siber Aylakl?k Ölçe?i'nin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmad??? için burada listelenmemi?tir. Maddelere eri?im için yay?mlanan makaleye veya sorumlu yazara ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM